

Voorzitter

van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over het recreatieschap Veluwe. De tweede serie was gericht aan de staatssecretaris van Economische Zaken en ging over het actieplan Nederland Open in Verbinding.

De **voorzitter**: Het stenogram van dit gedeelte van de vergadering zal worden doorgeleid naar het kabinet. U hebt nog een verzoek?

De heer **Jansen** (SP): Ik verzoek u ook nog om het verslag van het algemeen overleg toezicht woningcorporaties Rochdale, SGBB en Woonbron op de plenaire agenda van volgende week te plaatsen.

De **voorzitter**: Wij zullen voldoen aan uw verzoek.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Voorts heb ik het verzoek om het verslag van het gisteren gehouden algemeen overleg over energie op de plenaire agenda te plaatsen. Ook dat kan volgende week.

De **voorzitter**: Niemand heeft bezwaar, dus dan zullen wij het toevoegen aan de agenda van volgende week. Het woord is aan de heer Brinkman.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ik wil een spoeddebat aanvragen met de minister van Defensie naar aanleiding van het bericht dat er twee imams bij Defensie zijn aangesteld. Een van hen, een Turkse mijnheer, is gelieerd aan Milli Görüs, waarvan wij weten dat die via internationale banden verbonden is met terroristische organisaties. De tweede mijnheer vindt dat vrouwen een man geen hand hoeven te geven. Dat vinden wij anti-integratief en onwenselijk. Daarom willen wij een spoeddebat.

De heer **De Krom** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie steunt dat verzoek. Het zal vandaag moeten gebeuren, omdat beide imams morgen worden benoemd.

De **voorzitter**: U hebt voldoende steun. Wij zullen proberen dat spoeddebat vanmiddag om 15.30 uur te organiseren, met spreektijden van twee à drie minuten per fractie.

Het woord is aan mevrouw Agema.

Mevrouw **Agema** (PVV): Voorzitter. Ik verzoek u om het verslag van het algemeen overleg over vrouwelijke genitale verminking op de plenaire agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Wenst een van de leden het woord? Dat is niet het geval. Wij zullen het VAO toevoegen aan de agenda.

Het woord is aan de heer De Wit.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Mede namens de heer Teeven wil ik u het volgende vragen. De minister van Justitie heeft gisteren een brief gestuurd over de uitvoering van de moties over kinderonvoering. Wij zouden daar graag een spoeddebat over voeren.

De **voorzitter**: Uw fracties hebben gezamenlijk ruim voldoende leden om aan dit verzoek te voldoen. Ik zal

proberen of ik het nog morgen kan organiseren, maar ik kan het niet beloven.

De heer **De Wit** (SP): Het zou ook niet erg zijn als het volgende week werd, maar het heeft uiteraard spoed.

De **voorzitter**: Gedaan is maar gedaan, nietwaar?

De heer **De Wit** (SP): Ja.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het eind van deze regeling van werkzaamheden.

Aan de orde is het **spoeddebat over de gevolgen van het crisispakket voor het onderwijs**.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Welkom in de twilightzone. Twee weken geleden dacht iedereen nog dat dit kabinet in haar crisispakket net als andere landen wijs zou investeren in het onderwijs. Twee weken later hebben wij een spoeddebat over bezuinigingen in het onderwijs, want hoewel het kabinet mooie sier maakt met extra investeringen in het onderwijs, zitten er anders onder het gras van de omvang van een anaconda. De fractie van GroenLinks heeft dit spoeddebat maar om één reden aangevraagd. Wij willen de keiharde garantie van de minister dat de maatregelen in het crisissakkoord niet ten koste gaan van het onderwijs. Die garantie weigeren minister Plasterk en minister Bos tot nu toe te geven. In plaats daarvan krijgen wij veel gegochel met cijfers, grote woorden als "onzinargumenten", kortom: een groot rookgordijn dat niet kan verhullen dat de belofte die minister Plasterk bij zijn aantreden was, dreigt om te slaan in een bedreiging voor het onderwijs.

Minister, hoe wilt u de geschiedenis ingaan? Als de minister die het onderwijs door moeilijke tijden heen heeft geloodst? Of als de zoveelste minister die fors met de hakbijl aan de slag is gegaan? Daarom de volgende vier vragen.

In het crisispakket staat voor 2011 een nog niet nader ingevulde bezuiniging van in totaal 5,5 mld. De grote vraag is hoeveel het ministerie van OCW daaraan moet meebetalen.

De volgende bezuiniging betreft de lonen en uitkeringen in de collectieve sector: een bedrag van 3,2 mld. in 2011. Hoeveel van de ingeboekte bezuiniging is toegerekend aan het onderwijsveld? En wie gaat de prijs betalen? Nu al is duidelijk dat deze bezuiniging helemaal niet via de lonen is te halen.

Het derde probleem is de verhoging van de pensioenpremies. Ook dat probleem mag niet op het bordje van leraren en leerlingen terechtkomen.

Het vierde en toch wel meest gênante vraagstuk gaat over alle leerlingen die langer en vaker op school zitten vanwege de crisis en de werkloosheid. Wij willen met ons allen voorkomen dat een nieuwe verloren generatie, een nieuwe generatie van langdurig werklozen, ontstaat. Dan moet het kabinet bereid zijn om de rekening te betalen. De MBO Raad rekent ons voor dat het mbo in de komende drie schooljaren tussen de 500 en 800 mln. kost. Minister, gaat u in deze jongeren investeren?

Tot slot. Juist in deze tijden is investeren in onderwijs de beste investering die je kunt doen. Economen hebben

Dibi

berekend dat dit het hoogste rendement oplevert. Maar voor mooie woorden als "wij gaan het OESO-gemiddelde halen" koopt het onderwijs helemaal niets. Hoe is het toch mogelijk dat de kans groot is dat aan het einde van de rit dit kabinet voor de zoveelste keer aan het bezuinigen zal slaan? Minister, dat gaat u toch niet meemaken? Dan zegt u toch tegen minister Bos: zoek maar een ander! Dan bedankt u toch voor die klus? Het is namelijk niet de eerste keer in deze kabinetsperiode dat een minister met zijn portefeuille heeft gedreigd. Ik ga ervan uit dat ook deze minister heel duidelijk aan de minister van Financiën laat merken dat het onderwijs niet op deze manier ten onder mag gaan, maar dat er juist in het onderwijs moet worden geïnvesteerd om sterker en sneller uit de crisis te komen.

De **voorzitter**: Ik zie mevrouw Kant daar staan, maar ik geef het woord aan de enige echte onderwijsvoerder, de heer Jasper van Dijk.

□

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dank u, voorzitter, dat is een goed begin van de dag.

Wij praten over mogelijke bezuinigingen op onderwijs. Een slecht plan, want juist in een crisisperiode is onderwijs ongelooflijk belangrijk. In plaats van erop te bezuinigen, moet je nu juist in het onderwijs investeren om de bevolking beter te wapenen tegen de crisis of om de jongeren die geen baan hebben op te vangen. Het kabinet investeert wel in onderwijs, bijvoorbeeld in onderhoud en ook wel iets in kennis, maar vorige week kregen wij het bericht dat er mogelijk fors wordt bezuinigd. Dat geeft onrust in de scholen.

De minister heeft nu al twee brieven naar de Kamer gestuurd waarin hij de uitspraken van de werkgevers "onwaar" en "een slag in de lucht" noemt. Dat zijn grote woorden en het is de vraag of het klopt. Het kabinet wil bezuinigen en ook het onderwijs kan daarbij worden geraakt, tenzij de minister nu garandeert dat er niet wordt bezuinigd op onderwijs. Graag een reactie.

De werkgevers zijn bezorgd omdat de afgesproken cao's een hogere salarisstijging tot gevolg kunnen hebben. De kans bestaat dat de minister minder loon uitbetaalt dan is afgesproken. Bij het voortgezet onderwijs gaat het om 7% loonsverhoging in 2009 en 2010. De vraag is of de minister dit gaat financieren als de markttonen lager liggen. In het geval de minister dit niet gaat aanvullen, wie gaat het dan wel doen? Worden de cao's dan opengebroken? Worden er docenten ontslagen? Wordt er elders bezuinigd op onderwijs? De minister van Financiën zei namelijk in het vragenuur dat tekorten binnen de begroting moeten worden opgelost. Ook dreigt nog steeds het gevaar van collegegeldverhoging voor studenten.

Voor de SP is duidelijk dat de minister verantwoordelijk is. Dat werkgevers door de decentralisering los van de minister staan, is zeer onwenselijk. Het maakt dat hij geen grip heeft op de schoolbudgetten en de reserves. Leraren hebben de indruk dat veel geld aan de strijkstok blijft hangen. De minister houdt zich afzijdig en laat het probleem over aan de scholen. Als de minister het tekort niet compenseert, kan grote spanning ontstaan tussen bonden en werkgevers. Het CNV heeft al laten weten dat het openbreken van cao's onbespreekbaar is. Blijft de minister aan de zijlijn staan of gaat hij optreden? Ik zeg

dat hij verantwoordelijk is en dat niet de vage sectorraden dat zijn, zoals de VO Raad of de HBO-raad. Als hij direct zou onderhandelen met de bonden, zijn deze raden overbodig en kunnen wij ze gewoon opheffen. Graag een reactie.

Ook over de pensioenen is nog erg veel onzekerheid. Er kan een gat van 165 mln. ontstaan. Hier bestaat dus ook de kans dat leraren gepakt worden.

De MBO Raad heeft een brief geschreven over de leerlingenaantallen. Er kunnen mogelijk 40.000 leerlingen komen vanwege de crisis. Dat zou 225 mln. extra kosten. Gaat de minister dat financieren, of laat hij het mbo in onzekerheid?

Dan is er nog de taakstelling, waarover de heer Dibi ook al sprak. Er wordt gesproken over 300 mln. in 2011 op een totaal van 1,8 mld. De minister zegt dat hierover thans niets bekend is. Ook hier blijft het onderwijs in onzekerheid.

Er is ook nog aangenaam nieuws. Het kabinet gaat voor de lange termijn streven naar het OESO-gemiddelde voor onderwijsuitgaven. Hiermee wordt met terugwerkende kracht mijn motie uit 2007 uitgevoerd. Dat is wel opmerkelijk, want destijds noemde de minister mijn motie "een ongedekte cheque". Maar goed, eigenlijk had dit natuurlijk al lang geregeld moeten zijn. Op dit moment ligt Nederland ongeveer 6 mld. achter op andere landen. Het lastige van dit soort beloftes is wel dat zij de lange termijn betreffen. Op lange termijn is er immers ook een ander kabinet, dat weer andere prioriteiten kan hebben. Kortom, in hoeverre is dit een loze belofte?

Het onderwijs is niet verantwoordelijk voor de crisis. Laat het onderwijs dus ook niet opdraaien voor de crisis. Garandeer ons vandaag dat er niet wordt bezuinigd op onderwijs.

□

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Daar waar je verwacht duidelijkheid te krijgen, krijg je die toch niet. Aangezien regeren vooruitzien is, zijn wij toch buitengewoon teleurgesteld door de brief die ons is voorgeschied. Want je zou toch mogen verwachten dat ook een soort bestcase- en worstcase-scenario zou worden uitgewerkt, waar het kabinet zijn beleid op baseert. Dat hebben wij niet aangetroffen.

Ik reageer even op een paar mededelingen uit de brief. De minister schrijft dat hij niet kan aangeven hoe de kabinetsbijdrage van 2010 precies zal uitpakken. In dat opzicht is het nu presenteren van een financieel knelpunt een gissing en een slag in de lucht, aldus de minister. Dat kan natuurlijk niet waar zijn, want het kabinet zegt zelf, uit te gaan van een nulgroei. Dan moet je toch ook kunnen voorspellen in een bestcase-/worstcasescenario waar dat allemaal toe leidt? Wij kunnen toch niet van dag tot dag regeren, lijkt mij.

Volgens de minister is het op dit moment lastig om een inschatting te maken van de gevolgen van de premiestijging voor de pensioenen van onderwijswerkgevers. Ook dat is volgens mij niet juist, want het ABP heeft al lang besloten tot een forse premieverhoging van 3 procentpunt. Alleen zo kan het fonds volgens het ABP de dekkingsgraad weer op het verplichte peil brengen. Daar moet toch ook een doorrekening van te maken zijn, met name over deze twee gegevens. Wat betekent dit voor het onderwijs?

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA)

© M. Sablerolle – Gouda

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. In het kader van het aanvullend beleidsakkoord dat door de drie coalitiepartners op tafel is gelegd, werden mooie plannen gepresenteerd, als het gaat om extra geld dat beschikbaar zou komen voor de bouw van scholen, voor het onderhoud van scholen en voor extra geld voor het mbo, voor wijk scholen en voor zij-instromers. Met andere woorden, is er zelfs ook nog een bedrag van 250 mln. gereserveerd om de jeugdwerkloosheid te bestrijden. Kortom, er werd een behoorlijke hoeveelheid geld beschikbaar gesteld.

Alom werd verwacht dat er op dat moment een positief geluid zou ontstaan, zeker ook vanuit de werkgevers en de werknemers in het onderwijs. Maar dat viel tegen. Er kwam van vier sectorraden, in plaats van vijf zoals misschien had mogen worden verwacht, een brandbrief aan de minister en aan de Tweede Kamer, waarin zorg werd uitgesproken over een aantal onderdelen. Een van de belangrijkste onderdelen, waar ook veel aandacht voor was, in ieder geval in de media, was dat er 1,8 mld. tekort zou zijn als gevolg van het niet meer door kunnen laten gaan van het zogeheten referentiemodel. De minister schreef daar vrij snel een brief over. Daarin stelt hij dat dit niet klopt, dat het bedrag van 700 mln. dat voor 2009 en 2010 min of meer staat ingeboekt, dus niet klopt, en dat een en ander volledig doorgaat. Tijdens de hoorzitting gaven de werkgevers aan dat daarmee de angel inderdaad uit het debat is verdwenen. Er resteert nog wel een aantal probleempjes, bijvoorbeeld als het gaat om 2010, maar daarvan gaven de werkgevers aan dat het daarbij om een bedrag gaat dat zij eventueel voor hun kap zouden kunnen nemen.

Dan de zogeheten pensioenproblematiek. De werkgevers stellen dat wat dat betreft sprake is van een serieus probleem, vanwege de verhoging van de pensioenpremie met 3%. Ik wijs erop dat de werkgevers twee elementen zijn vergeten mee te nemen. Het eerste element is de FPU-korting van 1% die ook door het ABP is doorgevoerd, maar die niet is meegenomen in de berekening. Het tweede element is – de minister schrijft dat ook in zijn brief – dat er mogelijkheden zijn om te komen tot versoering van de pensioenen, waarmee de

problematiek ook zou kunnen worden opgelost. Ook de heer Terpstra wees daar vorige week tijdens de hoorzitting op. Het debat daarover hoort vooral thuis op het bordje van de sociale partners.

Dan een kwestie waarvoor de MBO Raad vorige week nog aandacht heeft gevraagd, namelijk het aantal deelnemers. Is dat een specifiek onderdeel bij deze kwestie, of zit dat altijd al in de systematiek, in die zin dat je dit behandelt bij de Voorjaarsnota? Ik zie de opmerkingen van de MBO Raad in dit opzicht als schoten voor de boeg voor de onderhandelingen over de Voorjaarsnota. Ik heb het gevoel dat wij dus niet met een exorbitante situatie te maken hebben. Ik vraag mij eerlijk gezegd zelfs af waarom wij over deze problematiek een spoeddebat houden. In feite zou dit ook aan bod kunnen komen in de normale cyclus.

De heer **Pechtold** (D66): Ik heb de brieven van het kabinet ook gelezen. Ik heb het nu niet over het plan-leraren, want dat zie ik als een apart proces, maar hebt u ergens gelezen dat de maatregelen die het kabinet vorige week presenteerde ter bestrijding van de crisis op geen enkele wijze zullen leiden tot het ontslaan van een leraar, het groter maken van een klas, of het anderszins dwingen van scholen om een deel van de bezuinigingen op te vangen waartoe wij hier hebben besloten?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): De belangrijkste zorg van de sectorraden had vooral betrekking op de vraag in hoeverre het ministerie van Financiën met een vergoeding komt voor de afgesproken salarisstijging. Die zorg is weggenomen, omdat klip-en-klaar is aangegeven dat die kwestie wordt opgelost, in ieder geval voor 2009. Voor 2010 is nog niet in kaart te brengen hoe hoog het bedrag precies zal zijn, want dat hangt van een aantal factoren af. De heer Pechtold wijst op maatregelen als klassenvergroting of het ontslaan van leraren, maar de brief geeft mij geen enkele aanleiding om aan te nemen dat die zaken aan de orde zijn. Daarvan is geen sprake. Wij hebben nu dus niet te maken met een aparte situatie, gelet op de situatie waarvan in normale omstandigheden sprake zou zijn.

De heer **Pechtold** (D66): Wij weten dat kabinet en de voltallige Kamer ernaar streven om het onderwijs deze vier jaar centraal te stellen. Wij willen leraren zekerheid bieden. Men moet voor dat beroep gerust een opleiding kunnen gaan volgen, men moet gerust kunnen solliciteren, omdat dit beroep beter gewaardeerd gaat worden. Daar steun ik het kabinet volledig in. Ik heb er begrip voor dat op dit moment niet alles kan worden door-gerekend, maar aan de andere kant kun je wel tot een uitspraak komen. Die vraag ik van de heer Van Dijk. Ik vraag de minister dadelijk of hij er zich keihard voor gaat inzetten om ervoor te zorgen, los van het plan-leraren – ik heb het vooral over cao's die eventueel moeten worden opengebroken of nieuwe cao's die worden afgesloten – dat bezuinigingen die vanuit de nullijn van het kabinet gaan volgen niet door de scholen hoeven te worden opgevangen. Ik vraag de minister dadelijk of hij er alles aan gaat doen om een en ander te vertalen naar zijn eigen begroting en nog liever naar een kabinets-brede opvang van de problematiek. Hoe staat de heer Van Dijk daarin?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): U vraagt hier

Jan Jacob van Dijk

bepaalde zekerheden voor het jaar 2010 die nog niemand u kan geven. U vraagt zekerheden voor het jaar 2011 die ook niemand u kan geven. Wat u vraagt zou hetzelfde zijn als dat u mij vraagt of morgen de zon gaat schijnen en ook die garantie kan ik u niet geven. U kunt vragen naar een hele hoop situaties, u kunt mij ook vragen om een hele hoop garanties, maar de inzet is zoals ik net heb ingegeven. De inzet is ook ingegeven naar aanleiding van het spel dat vorige week heeft plaatsgevonden in de hoorzitting tussen werkgevers en werknemers, waar aangegeven is dat men gaat proberen om de zaken op te lossen. Daar hoort dit thuis.

De heer **Pechtold** (D66): De vaagheid die het CDA hier expres voor coalitiepartij PvdA laat blijven, is tekenend. Ik begrijp dat u niet kunt garanderen dat de zon morgen gaat schijnen, maar u hebt wel een keiharde uitspraak gedaan over het Actieplan LeerKracht. Ook u vindt dat die 1,1 mld. tot 2020 beschikbaar moet zijn. Waarom kunt u dan niet over deel 2, dat veel belangrijker is op dit moment – de ontwikkelingen van cao's, de pensioenpremies – hetzelfde zeggen? Waarom zegt u niet: dat zal niet ten laste van de scholen komen, daar zal geen onderwijzer zijn baan door verliezen? Als u het over het Actieplan LeerKracht kunt zeggen, kunt u het ook over dat andere zeggen. Dat is een intentie, dat is een inzet en als het CDA nu ook aan de PvdA-minister laat blijken dat dit keihard is, dan hebt u mijn steun en kunnen wij inderdaad het debat beëindigen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): U suggereert nu dat er een probleem is, waarbij u direct zegt dat het ten koste gaat van de koopkracht, van het aantal leraren en van de grootte van de klassen, terwijl ik er op dit moment nog niet van overtuigd ben dat het uiteindelijk daarop uit zal komen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het kabinet gaat in het crisispakket uit van een besparing door middel van de nullijn in de collectieve sector. Dat zou een besparing van 3,2 mld. moeten opleveren. Tegelijkertijd zegt het kabinet dat voor het onderwijs het referentiemodel zal gelden. Dat betekent een stijging van de lonen gelijk aan de marktsector. Het CPB raamt deze groei op 1,25% in 2010. Wat is het nu? Of er komt een nullijn, wat pijn zal doen in de onderwijssector, of er komt geen nullijn, wat de geraamde bezuinigingen van het kabinet onder druk zal zetten. Dus: geeft u nu eens als CDA een eerlijk verhaal!

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Mevrouw Dezentjé, volgens mij is de eerste vraag die opkomt – en dat is de vraag die van de kant van de werkgevers is gesteld – of het referentiemodel ook voor 2009 en 2010 doorgaat. De minister zegt klip-en-klaar dat dit doorgaat. Dan is de volgende vraag welk bedrag daarbij hoort. Voor het jaar 2009 is dat helder, is dat om en nabij de 3%. Voor het jaar 2010 komt u nu met 1,25%. Ik heb ook 1,5% horen noemen en andere getallen. Daar doe ik op dit moment nog geen uitspraak over en daar kunt u ook niets over zeggen. U was vorige week aanwezig bij het overleg met de andere sectororganisaties en u hebt ook kunnen horen dat de sectororganisaties, met name de HBO-raad, aangaven dat dit een verantwoordelijkheid is die zij voor hun rekening willen nemen en dat zij dit probleem zullen oplossen. Laten wij het probleem daar laten waar het

thuishoort. Dat is in eerste instantie in de onderhandelingen tussen werknemers en werkgevers.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik stel vast dat het CDA de positie van de leraar niet duidelijk maakt en dat het ook niet duidelijk maakt waar het voor staat. Het CDA kiepert het hele verhaal gewoon over de schutting, terwijl ik nu net heb gesteld dat er wel degelijk druk staat op de bezuinigingen en dat er maatregelen genomen moeten worden. Dat kun je toch niet zomaar weer naar voren schuiven naar de Voorjaarsnota of naar 2010 of zeggen dat de raden het maar moeten oplossen. Dat kan toch niet uw bedoeling zijn?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het kan volgens mij ook niet uw bedoeling zijn dat de overheid het maar weer moet gaan doen? Ik heb u daar ook andere uitspraken over horen doen. Ik heb van u in de afgelopen periode ook niet begrepen dat er in de komende periode nog ongelofelijk veel extra geld door de overheid aan overheidssalarissen moet worden uitgedeeld. Volgens mij heeft uw fractievoorzitter er zelfs voor gepleit dat er een hardere nullijn moet komen dan nu al is afgesproken. Dus ik verbaas mij eerlijk gezegd even over uw interventie.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik heb u om eerlijkheid gevraagd en die bespeur ik echt niet. U geeft ook geen duidelijkheid.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik moet zeggen dat ik het kwalijk vind dat u mij verwijt dat ik geen eerlijkheid betracht. Ik heb helder aangegeven hoe de zaken in elkaar steken. Ik heb ook eerlijk aangegeven dat ik op dit moment geen exacte berekeningen kan geven voor het jaar 2010 en dat wij daar bij de begroting over het jaar 2010 en bij de Voorjaarsnota 2010 op terug zullen komen. Dat is iets anders dan wat u wilt suggereren, namelijk dat het allemaal wel goed zal komen. Ondertussen kiest u, als puntje bij paaltje komt, voor een heel andere lijn. Over hypocrisie gesproken!

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Je hebt inderdaad onderhandelaars en je hebt de Tweede Kamer, waar wij nu zijn. U bent van het CDA. Wij willen allemaal weten wat de inzet van het CDA is. Zegt het CDA dat zijn inzet is dat er niet wordt bezuinigd op onderwijs en dat bezuinigingen een kabinet breed probleem moeten zijn? Of zegt het CDA dat de kans best bestaat dat er op onderwijs moet worden bezuinigd, aangezien er tekorten zijn? Dat heeft de minister van Financiën ook gezegd. Wat is uw inzet? Wat kunnen de mensen van uw partij verwachten?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Er gaat in deze kabinetsperiode alleen maar meer geld naar het onderwijs. U kunt niet met droge ogen beweren dat wij bezuinigen op onderwijs.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is volstrekt geen antwoord. Er wordt nu gesproken over tekorten in 2010 en 2011. De minister van Financiën heeft gezegd dat de regel is dat een minister een geldprobleem zelf oplost binnen zijn begroting. Dan moet er dus ergens anders binnen het onderwijs worden bezuinigd. Volgt u die

Jan Jacob van Dijk

logica of zegt u: nee, voor het CDA is onderwijs zo belangrijk dat wij dat kabinet breed gaan bekijken?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het gaat er ons in belangrijke mate om dat wij nu afspraken hebben gemaakt om extra geld te laten gaan naar het Actieplan LeerKracht, naar het mbo voor de jeugdwerkloosheidsbestrijding, naar zij-instromers en naar het onderhoud van gebouwen. Er gaat dus extra geld naar het onderwijs. De discussie over de tekorten die er volgend jaar komen, voeren wij volgend jaar bij de begrotingsbehandeling.

□

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Laten wij eerlijk zijn: wij zijn in het ootje genomen door de werkgevers. De bonzen waren met groot materieel uitgerukt en hadden een brandbrief geschreven over de komende ondergang van de wereld. De klassen zouden exponentieel groeien, de salarissen zouden naar beneden gaan en miljarden zouden worden wegbezuinigd; het einde der tijden naderde met rasse schreden. De minister reageerde snel en zei: "Dat is onwaar."

Vorige week hielden wij een hoorzitting. Wij waren immers flink geschrokken. De werkgevers verschenen om tekst en uitleg te geven. Doekle Terpstra, van de HBO-raad, nam meteen het woord. De brief van de werkgevers moesten wij volgens hem nu ineens lezen als "het meest negatieve scenario". Nog zo'n mooie uitspraak van hem was: "Het zijn vooral vragen die wij daar stellen." Wie de brandbrief nog eens terugleest, komt tot heel andere conclusies. Er is zeker geen sprake geweest van meerdere scenario's en vraagtekens zie ik in de hele tekst nergens staan. De conclusies van de hoorzitting waren dus dat de minister geen extra bezuinigingen toepast, dat het Actieplan LeerKracht nog steeds overeind staat en dat aan de cao's niet wordt getornd.

Dat er losse eindjes zitten aan de financiële kant van het onderwijs, bijvoorbeeld bij de pensioenen, wil ik graag toegeven. Er blijft ons ook een donkere wolk boven het hoofd hangen, want er komen barre tijden. De kredietcrisis loopt nog lang niet op zijn einde. Er is dus alle reden tot waakzaamheid, maar bangmakerij werkt dan alleen contraproductief. Ik vraag mij af hoeveel leraren door de doldrieste acties van de werkgevers gemotiveerder naar hun werk zijn gegaan, hoeveel leerlingen een extra staartdeling hebben geleerd en hoeveel ouders meer tevreden zijn over de school van hun kinderen. Ik vrees niet eentje en daar gaat het ons toch allemaal om. Niemand is gebaat bij paniek en geschreeuw als die niet hard worden gemaakt door de feiten.

Laat ik positief eindigen. Die hoorzitting heeft toch iets goeds opgeleverd. Wij zijn weer eens geweest op de enorme macht van de sectorraden. Er is een hoorzitting en wie voert meteen het hoogste woord? Dat is een vertegenwoordiger van zo'n sectorraad. Wie is er zo hovaardig om een Kamerlid mee te delen dat hij onfatsoenlijk is? De heer Doekle Terpstra. Het lijkt mij een unicum: een hoorzitting waarin een belangenclub de Kamer even de les leest. Zoiets illustreert prachtig hoe de verhoudingen liggen volgens deze raden. De heer Terpstra ziet zich blijkbaar als de zonnekoning van het hoger onderwijs. De Tweede Kamer der Staten-Generaal,

anno 1464, is er om zijn ring te kussen en om aan te horen wie er van haar leden al dan niet fatsoenlijk is.

De conclusie is dat het tijd is om eens te hakken in de koninkrijkjes, tijd om de strijd aan te gaan met de gekloonde "Zoetermeertjes" en tijd om de deleteknop te beroeren als er weer een paniekbrief binnenkomt van de HBO-raad.

□

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Als u het mij toestaat, heb ik twee opmerkingen voordat ik aan mijn tekst begin. Het is voor mij een eer en genoegen om in dit overwegend hbo-gezelschap het woord te mogen voeren. Ik ben, zoals bekend, een mbo'er en bovendien "van technische huize". Ik ben dus eigenlijk ook een soort zij-instromer. Daarom is het heel goed om hierover het woord te kunnen voeren.

Ik heb mij gestoord aan de opmerking van de heer Bosma over de heer Doekle Terpstra, omdat je in een hoorzitting mensen uitnodigt. De heer Terpstra was dus bij ons op visite. Dan is het niet echt kies om zo over een gast van onszelf te spreken.

Dan nu mijn tekst. Op 30 maart ontvingen wij een brief van een aantal koepelorganisaties in het onderwijs. De brief begon als volgt: "Geachte voorzitter, goed onderwijs is een speerpunt van dit kabinet." Dat kon de ChristenUnie-fractie prima volgen; dat was een goede tekst. Goed onderwijs is inderdaad een speerpunt van het kabinet. Dat blijft niet bij woorden alleen. Naast de extra middelen die in het kader van het Actieplan LeerKracht vrij zijn gemaakt, wordt in het aanvullende beleidsakkoord van het kabinet ook fors geïnvesteerd in onderwijs. Er is 250 mln. extra gereserveerd voor het mbo en 165 mln. voor onderhoud en bouw van scholen. Daarnaast is 250 mln. ter beschikking gesteld voor het bestrijden van de jeugdwerkloosheid en 280 mln. voor het versterken van de kennisinfrastructuur. Dan heb je toch je best gedaan?

De brief van de bonden ging echter verder. Daarbij haakte de fractie van de ChristenUnie toch af. Begrijp mij niet verkeerd: het is goed dat zorgen die leven in het onderwijs, kenbaar worden gemaakt. Laten wij daarbij echter wel de juiste proporties hanteren. Er werden grote woorden gesproken en er werd met nog grotere getallen gegoocheld. Inmiddels is er op een aantal punten meer helderheid. Het kabinet keert de arbeidsvoorwaardenruimte voor 2009 volledig uit, conform de gebruikelijke referentiesystematiek. Dat geldt ook voor 2010. Daarnaast blijft het Actieplan LeerKracht onverkort van kracht.

Wel is er nog onduidelijkheid over de gevolgen van de premiestijging voor de pensioenen en de te verwachten stijgingen van de leerlingenaantallen. De uiteindelijke gevolgen van de premiestijging voor de pensioenen hangen onder andere af van de keuzes die de sociale partners zullen maken. De gevolgen van deze keuzes kunnen voor rekening komen van het ministerie van OCW. Daarin onderscheidt dit ministerie zich echter niet van een aantal andere ministeries.

De toename van de leerlingenaantallen roept nog wel een vraag op. Kan de minister aangeven welk effect op het aantal leerlingen in 2009 en 2010 hij als gevolg van de crisis verwacht? Kan hij daarbij ingaan op de door de MBO Raad gestuurde cijfers?

De stelling dat achter de gepresenteerde pakketten van crisismaatregelen een bezuiniging schuilgaat, is uit de

Cramer

lucht gegrepen. In het pakket wordt juist fors geïnvesteerd in het onderwijs. Wel zijn, zoals bij elk ministerie, als gevolg van de kredietcrisis tegenvallers te verwachten in de begroting. Die tegenvallers zijn nog niet allemaal duidelijk. Hoe daarmee moet worden omgegaan, komt aan de orde bij de Voorjaarsnota en de Miljoenennota. De fractie van de ChristenUnie gaat er daarbij van uit dat de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs inzet is van de minister. Laten wij die discussie dan verder voeren op basis van harde feiten en deugdelijk cijfermateriaal "anno Voorjaarsnota".

□

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Dit kabinet investeert in onderwijs, in goede tijden en in slechte tijden. Mijn collega's hebben er al aan herinnerd dat het kabinet in goede tijden in het regeerakkoord 1 mld. heeft uitgetrokken. Er is 115 mln. extra geïnvesteerd in het mbo en er was natuurlijk ook de extra 1 mld. voor het Actieplan LeerKracht. Dat zijn allemaal structurele middelen. Ook in slechte tijden investeert dit kabinet bijna 1 mld. in onderwijs. In het nieuwe, aanvullende coalitieakkoord wordt in 2009 en 2010 geld uitgetrokken: 250 mln. voor het mbo, 280 mln. voor tijdelijke kenniswerkers die hun baan verliezen en bij overheidsinstellingen toch aan het werk kunnen blijven, 165 mln. voor energiebesparing bij schoolgebouwen en 250 mln. voor de aanpak van de jeugdwerkloosheid. In dit pakket is rekening gehouden met een groei van het aantal leerlingen in het mbo. Samen met het geld voor de aanpak van de jeugdwerkloosheid, zorgen wij er op deze manier voor dat alle jongeren die besluiten langer op school te blijven omdat zij anders moeilijk een baan kunnen vinden, dat ook kunnen doen. Daar moeten wij juist in deze tijd investeren. De brandbrief van de MBO Raad laat zien dat het goed is dat wij dit geld beschikbaar stellen. Voor de 500 mln. die hiervoor beschikbaar is, moet dit beleid kunnen worden uitgevoerd. Zal de minister ervoor zorgen dat het geld direct kan worden ingezet in de onderwijspraktijk? Het mbo moet nu echt gefaciliteerd worden om die groep jongeren te kunnen opvangen. Indien in 2011 en 2013 blijkt dat de groei groter is dan het budget dat nu is vrijgemaakt, dan zullen wij die discussie op dat moment moeten voeren in het kader van de behandeling van de Voorjaarsnota en de begroting. Ik zal daar in dit debat niet verder op vooruitlopen.

Het kabinet heeft de ambitie om door te groeien naar het OESO-gemiddelde. Dit betekent een investering van enkele miljarden extra bovenop het bestaande onderwijsbudget. Nee, dat geld is er nu nog niet, maar ja, het zal er wel komen. Ik zie uit naar het plan dat de ministers van Onderwijs en van Economische Zaken zullen opstellen.

De minister van Financiën heeft in het plenaire debat over de crisis gezegd dat het Actieplan leerkracht onverkort van kracht blijft. Dit is vanzelfsprekend voor mijn fractie. Gelukkig heeft de minister van Onderwijs die uitspraak van de minister van Financiën bevestigd.

De heer **Pechtold** (D66): In het crisispakket is die ambitie voor de OESO-norm opgenomen in de plannen voor de langere termijn.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Dat klopt.

De heer **Pechtold** (D66): Mevrouw Besselink weet dat het mandaat van deze regering tot 2011 reikt. Er wordt nu gesproken over plannen tot over de horizon van 2015. Als alle kabinetten blijven zitten, praten wij over twee kabinetten verder. Als mevrouw Besselink zegt dat zij wacht op de plannen, is zij dan van mening dat de investeringen in de OESO-normen moeten worden opgenomen in de budgetjaren die voor ons liggen onder de verantwoordelijkheid van dit kabinet?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Het is een ambitie die er mag zijn. Ik wacht op de brief die de ministers zullen opstellen. Dat die ambitie wordt geformuleerd, is nieuw in Nederland. Dat wij die met elkaar hebben geformuleerd, wil niet zeggen dat wij dit niet serieus nemen. Ik ga ervan uit dat die brief er komt. Hoe dit in de tijd wordt neergezet, moet uit die brief blijken. Daarom heb ik gezegd dat wij nu niet kunnen zeggen hoe wij dit geld bij elkaar krijgen. Het is veel geld, maar wij vinden dit met elkaar nodig en voor het antwoord op de vraag hoe wij dit kunnen oplossen, is het aanvalsplan van de minister nodig. Daar wacht ik graag op. Dat dit een belangrijke ambitie is, lijkt mij helder.

De heer **Pechtold** (D66): Dit doet mij denken aan die vage vraag die altijd wordt gesteld in beauty contests waarop iedereen antwoordt: ik ben voor wereldvrede. Dat zijn wij allemaal, maar de vraag is hoe wij dat kunnen bereiken en wat wij daar als eerste stap aan kunnen bijdragen. Overigens mag mevrouw Besselink dit als een compliment opvatten.

Je kunt dit wel formuleren, maar je kunt niets zeggen over de inzet van een regering die drie periodes verder zitting heeft. Mevrouw Besselink is dan net zo vaag als de woordvoerder van het CDA. Daarom stel ik de vraag of wij in 2010 en 2011 in de begrotingen onder de verantwoordelijkheid van dit kabinet een materiële invulling zullen zien van dit voornemen of blijft het bij mooie woorden? Zij moet dan niet weer verwijzen naar de brief, maar eerlijk zeggen wat de fractie van de PvdA wil. De PvdA wil zien dat er harde euro's in de begrotingen voor 2010 en 2011 staan om richting de OESO-norm te krabbelen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): De heer Pechtold schoffelt het benoemen van de ambitie nu weg als "een beetje vaag zijn". Ik vind dit niet vaag. Dit is nu voor het eerst in Nederland gezegd. Wij moeten dit punt serieus markeren. Ik ga ervan uit dat de minister in de aangekondigde brief zal aangeven hoe hij dit doel zo snel mogelijk wil bereiken. Verder ga ik er niet vanuit dat wij al dit geld in deze kabinetsperiode bij elkaar kunnen krijgen, maar wel dat er een aanvalsplan komt om dit zo snel mogelijk te doen. Daar mag de heer Pechtold mij aan houden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb er geen behoefte aan om in de toekomst te kijken. Voor mooie woorden koopt het onderwijs niets. Er zijn nu al dingen in deze kabinetsperiode waarover onduidelijkheid bestaat. Er is al helderheid verschaft over de lerarsalarissen, maar in het crisiskoord is een bezuiniging van 8,7 mld. voorzien. 3,7 mld. in het kader van de taakstelling van de Voorjaarsnota, 1,8 mld. bij de taakstelling tekortreductie overig en 3,2 mld. bij de bezuinigingen op de uitkeringen en de lonen in de collectieve sector. Is de fractie van de Partij van de Arbeid – en dan niet verwijzen naar de

Besselink

minister – van mening dat het onderwijs moet worden uitgezonderd van de bezuinigingen? Anders betekent dit dat al het geld dat extra wordt geïnvesteerd, helemaal voor niets is, want dan wordt er per saldo gewoon bezuinigd.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Dit debat voeren wij wel vaker in deze Kamer. U zegt niet te veel vooruit te willen kijken, maar toch vraagt u mij om uitspraken over de toekomst. U kent de PvdA, u kent onze strijd voor het onderwijs. Wij vinden onderwijs van groot belang voor de ontwikkeling van onze samenleving, voor de emancipatie van vele groepen en hebben daar altijd voor gestreden. Wij zullen dus, ook in de toekomst, bekijken hoe de bezuinigingen uitvallen: waar ze terecht moeten komen en waar ze niet terecht moeten komen. U kunt dan wel aanvoelen waarvoor de PvdA zal strijden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ben niet tegen in de toekomst kijken, maar deze minister is nog twee jaar minister, en over twee jaar misschien niet meer. Hij kan dus wel ambities formuleren voor over tien jaar, maar daar hebben wij nu niks aan. De komende twee jaar staat er een bezuiniging van 8,7 mld. op stapel, die mogelijk ook het onderwijs raakt. Accepteert de Tweede Kamerfractie van de PvdA dat er bezuinigd kan worden op het onderwijs?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Als we gaan bezuinigen op topsalarissen in het onderwijs, ben ik daar niet principieel op tegen. Toch vind ik dat we samen goed moeten overwegen waar de bezuinigingen kunnen vallen. Het is een breed pakket, over hoe alles precies uitvalt moeten we discussiëren wanneer de situatie dáár is; daar ga ik nu niet op vooruitlopen. Meneer Dibi kent het standpunt van de PvdA, hij weet hoe wij in het onderwijsdebat staan, dus hij kan ervan op aan waarop de PvdA gaat inzetten.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik stel hierbij vast dat de PvdA geen keiharde garantie geeft dat er vanwege het crisispakket niet zal worden bezuinigd op het onderwijs. Ik vind dat treurig, want mevrouw Besselink geeft die helderheid wel bij de lerarensalarissen.

Dan heb ik een andere vraag: over de extra leerlingen in het mbo. Het kabinet investeert 250 mln. De MBO Raad berekende dat het veel meer gaat kosten. Eist mevrouw Besselink van de minister de garantie dat er wordt geïnvesteerd in al die extra leerlingen in het mbo? Graag een duidelijk antwoord.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Volgens mij was ik in mijn bijdrage heel duidelijk hierover: ik zei namelijk dat ik het goed vind dat dit geld wordt vrijgemaakt, dat de signalen van de MBO Raad goed zijn gehoord en dat wij ervan uitgaan dat met de beschikbare middelen – en dat zijn veel middelen – een grote slag kan worden geslagen. Ik heb ook gezegd dat we verderop, in 2011-2013, in Voorjaarsnota en begroting moeten bekijken hoe de budgetten zich verhouden tot de groei van het aantal leerlingen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. De nieuwe inzichten van de PvdA zijn altijd weer verrassend: nu wordt, bijvoorbeeld, het OESO-gemiddelde weer nagestreefd. Dat is op zich heel goed, maar ik vraag mij

daarbij wel af waarom mijn motie in 2007 niet door de PvdA werd gesteund. Mevrouw Besselink zegt dat zij achter het Actieplan LeerKracht staat, maar van de week las ik in de krant dat haar collega Depla zei dat aan vmbo-leraren eigenlijk veel meer zou moeten worden betaald. En dat druist weer in tegen dat actieplan ...

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Nee, hoor.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): ... dus dat vind ik ook verrassend.

Maar vandaag is eigenlijk maar één vraag relevant: sluit de PvdA-fractie bezuinigingen op onderwijs uit, ja of nee?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik constateer dat de PvdA met de coalitiepartners ervoor heeft gezorgd dat er veel wordt geïnvesteerd in het onderwijs. We hebben een aardige track record. Al voordat er een crisis was, hebben wij enorm geïnvesteerd en ook nu investeren wij. Dit lijkt me dus een overbodige vraag.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wat is dan het antwoord? Bezuinigingen, ja of nee?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij investeren in het onderwijs.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Sluit u bezuinigingen uit, ja of nee? Dat is een heel gemakkelijke vraag.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij investeren in het onderwijs.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U geeft dus geen antwoord.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): De hoorzitting met de koepels van vorige week heeft uitgewezen dat een groot deel van de benoemde problematiek onterecht was; een groot deel werd snel van tafel geveegd. Onduidelijkheid blijft nog bestaan over de uitgaven voor de pensioenen en eventuele extra uitgaven als de loonontwikkeling in de markt geen gelijke tred houdt met die in het onderwijs. Voor beide geldt dat we de precieze omvang nog niet kennen en die is afhankelijk van de opstelling van de sociale partners. In ieder geval gaat dit pas vanaf 2010 spelen. Ons is wel duidelijk geworden dat er voor 2009 geen problemen zijn en dat vanaf 2010 naar oplossingen zal worden gekeken. Wij wachten dit spel voor de Voorjaarsnota af en zullen daar nu niet op vooruitlopen.

Voor de PvdA-fractie gelden de volgende uitgangspunten: het plan LeerKracht moet onverkort van kracht blijven, het mbo moet worden gefaciliteerd om de groei op te vangen en wij moeten investeren in werkgelegenheid voor mensen; scholing is daarbij van onbetwistbare waarde.

□

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. De ministers Bos en Plasterk waren uiterst stellig: de zorgen over de gevolgen van het crisispakket van dit kabinet voor het onderwijs waren overbodig. Mijn zorgen waren overbodig toen ik vorige week bij dat debat een motie wilde indienen om

Pechtold

de salarissen in het onderwijs veilig te stellen. Overbodig, zei minister Bos.

Ik ben hier vandaag om over één vraag helderheid te krijgen: bestaat er ook maar een kans dat een leraar wordt ontslagen vanwege dit crisispakket? Dat is mijn vraag. Ik heb het beleidsplan van de coalitie en het akkoord met de sociale partners gelezen. Ik begrijp heel goed waar de mensen in het veld zich op dit moment zorgen over maken. Hun brief was helder en onderbouwd. Ook tijdens de hoorzitting vorige week waren hun vragen duidelijk. De brief van de minister was kort door de bocht en miste juist veel onderbouwing. Gelukkig kregen wij snel antwoord op onze vragen van gisteren, waarvoor mijn dank. Hebben die antwoorden iets opgeleverd? Jazeker. Wij weten nu zeker dat voor dit kabinet alles in de toekomst vaag en onzeker is. Wij weten nu ook zeker dat dit kabinet geen duidelijke keuze durft te maken voor het onderwijs. Natuurlijk is onzeker hoe groot de omvang van de tekorten precies zal zijn. Het is jammer dat de minister zijn absolute cijfers niet rond heeft. Maar ik wil vandaag niet alleen daarbij stilstaan.

Ik vraag of het kabinet bereid is ervoor te zorgen dat wij juist sterker uit de crisis tevoorschijn komen. Leraren gaan er tot en met 2010 niet in koopkracht op achteruit. Daarna ziet de minister weer verder. Of de pensioenpremies zullen stijgen en wat dat betekent voor het onderwijs? Ook dat zien wij dan wel weer. Zullen meer leerlingen langer in het onderwijs blijven? Wij zien straks wel hoe wij daarmee omgaan. De minister kent een slecht voorland waar het gaat om dit soort vage toezeggingen. Ook de middelen voor de uitvoering van het Plan LeerKracht moesten na langdurig beraad voor een groot deel uit de eigen onderwijsbegroting worden gehaald.

Vandaag moeten wij zekerheid krijgen. Het kan niet zo zijn dat scholen straks leraren moeten ontslaan, dat klassen groter worden of dat leerlingen moeten worden geweigerd vanwege een economische crisis. Dat kan gebeuren wanneer het kabinet vandaag geen heldere keuze maakt en antwoorden geeft. Wanneer de minister geen absolute cijfers kan geven – ik kan daar best begrip voor opbrengen – laat hem dan in ieder geval vertellen wat zijn keiharde inzet is.

De **voorzitter**: Ik zie dat mevrouw Verdonk niet aanwezig is. Zij staat wel op de lijst, maar ik vermoed dat dit nu niet meer kan.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Elk moment om met de Kamer te verkeren is een ideaal moment. Je hebt gewoon ideale momenten en zeer ideale momenten. Dit is een gewoon ideaal moment omdat wij midden in het beraad binnen het kabinet zitten over de Voorjaarsnota. Ik ben dus niet in een positie om vandaag vooruit te lopen op wat in het kader van het overleg over de Voorjaarsnota in de boezem van het kabinet besproken wordt. Dat is altijd zo. Ik moet en wil u voor alles wat daarmee verband houdt, verwijzen naar de Voorjaarsnota. Ik ga ook niet praten over mijn intenties. Een van de leden vroeg mij net om mijn inzet daarbij te bespreken. Dat werkt echter niet zo. Ministers delen hun inzet in het kabinetsberaad niet op voorhand met de Kamer. Ik ben dankbaar voor alle steun die is uitgesproken en berg

die woorden diep in mijn hart. Ik neem ze mee naar het kabinetsberaad maar heb geen enkele intentie om vandaag vooruit te lopen op mijn inzet in het kabinetsberaad.

De heer **Pechtold** (D66): Ik vind dit ten eerste formeel, ten tweede flauw en ten derde is het niet vol te houden. Een dergelijke redenering betekent dat iedere Voorjaarsnota en iedere Prinsjesdag volledige onzekerheid veroorzaakt op alle beleidsterreinen. Dan kunnen wij twee keer per jaar alles overboord zetten. Dit kabinet maakt van onderwijs een speerpunt met steun van de voltallige Kamer. Vorige week lag er voor Bos c.s. de kans om keihard te zeggen waar hij voor staat. Die kans ligt er vandaag voor deze minister. Terecht hebben collega's gezegd dat anderen dat wel eens doen door te zeggen "ik ga dat ervoor, ik ga dat halen en anders zoeken ze er maar een ander voor". Dat kan de minister wel degelijk doen. Hij hoeft mij niet te antwoorden op de 100 mln. precies. Ik heb zelfs niet in een spoeddebat gevraagd naar alle concrete cijfers na 2010. De minister heeft onze steun wanneer hij naast het Plan LeerKracht gaat staan voor de onderwijsbegroting wat betreft de salarissen en de pensioenen en de schoolgrootte. Zeker wanneer hij zich ook verantwoordelijk stelt voor het extra geld dat hij de laatste tijd heeft toegezegd voor het mbo en dergelijke. Laat u het vaag dan gaan wij dit circus in crisistijd twee keer per jaar meemaken.

Minister **Plasterk**: Ik gebruik woorden als "flauw" maar niet. Ik kan met de Kamer spreken over wat de regering voorstelt. Ik herinner u er verder ook maar aan dat ik nog niet zo heel lang geleden in de Kamer mocht verschijnen, omdat de Kamer, vooruitlopend op het crisispakket, wilde weten wat mijn inzet bij de collegegelden en het Actieplan leraren was. Ik heb toen ook gezegd dat ik daarop niet vooruit kon lopen, omdat ik zaken doe binnen het kabinet. Ik heb u overigens niet meer over gehoord over het besluit om de collegegelden in het crisispakket niet te verhogen. Praat over wat wij de Kamer voorstellen en probeer niet elke keer om ons iets te ontlokken over een beslissing die het kabinet weken later in het kader van de Voorjaarsnota gaat nemen! Ik ga daar in ieder geval niet op in.

De heer **Pechtold** (D66): Dat is prima, maar ik stel hier de vragen. Ik controleer u en ik stel vast dat u vaag bent. U bent na Beetsterzwaag tot het kabinet toegetreden en in het constitutioneel beraad hebt u niet goed geregeld dat er geld voor het onderwijs moest komen. U hebt gewoon uw handtekening gezet.

Wij hebben u een paar weken geleden inderdaad bevroegd over de collegegelden. Maar wat bleek: u was helemaal niet betrokken bij de sessies achter het hek van het Catshuis. Mevrouw Jongerius zat er wel bij, maar u niet. U moet het nu inderdaad weer in de ministerraad gaan binnenhalen, maar desondanks kunt u ons best vertellen wat uw inzet is. U kunt toch zeker wel zeggen dat u voor het onderwijs staat en dat u ervoor zult zorgen dat er niet wordt bezuinigd?

Minister **Plasterk**: Ben ik nou de kluts kwijt of hoe zit het? Wij spraken vandaag toch over de brandbrief van de onderwijskoepels? U betreft Beetsterzwaag erbij; ik begrijp dat niet. U vindt het verder niet fijn dat de collegegelden niet worden verhoogd, omdat u liever had

Plasterk

gezien dat ik erbij had gezeten op het moment dat daartoe werd besloten. Ik vind het moeilijk om daarop te reageren. Ik constateer dat een kwestie waarvan u eerder een groot punt maakte, is opgelost op de manier die u wenst, en dat u daarover niet meer heeft te zeggen dan dat ik niet in Beetsterzwaag heb gezeten.

De heer **Pechtold** (D66): Het is misschien een kleine frustratie van de minister dat hij niet aanwezig is bij de overleggen waar de beslissingen worden genomen. Hij moet elke keer zeggen: ik weet het niet, want ik zit er niet bij of ik moet het nog voor elkaar krijgen. Hij is niet bereid om in een spoeddebat over de grote lijnen aan te geven wat zijn inzet voor het onderwijs is.

Dat de collegegelden niet zijn verhoogd, weten wij nu. De minister heeft echter nooit gezegd: het zal niet gebeuren.

Minister **Plasterk**: Wat moet je daar nou weer op zeggen.

De heer Pechtold doet zich iets minder wijs voor dan hij eigenlijk is. Hij heeft ook in een kabinet gezeten en hij weet dan ook wat de procedures zijn. Portefeuillehoudende ministers bespreken hun inzet voor het beraad over de Voorjaarsnota nu eenmaal niet van tevoren met de Kamer. Dat is niet vaag, flauw of frustrerend. Dat heeft er allemaal helemaal niets mee te maken. Dat zijn gewoon de parlementaire spelregels die ook onder vorige kabinetten golden. Ik houd mij aan die spelregels.

Ik wilde niet vooruitlopen op het vorige beraad. Het resultaat daarvan staat echter wel.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik stel vast dat het erop lijkt dat de minister inderdaad de kluts kwijt is. Wij praten nu over de gevolgen van de crisismaatregelen voor het onderwijs en nergens anders over. Ik stel verder vast dat dit het grootste vooruitschuifkabinet is dat ik mij uit de parlementaire historie kan herinneren. Niet alleen worden er bezuinigingen vooruitgeschoven, maar ook antwoorden. En dat terwijl de minister zegt: dit is een ideaal moment om in de Kamer te verschijnen, want ik zit net middenin de onderhandelingen over de Voorjaarsnota.

Minister **Plasterk**: Dat was ironisch.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dat zei u er niet bij.

Minister **Plasterk**: Bij dezen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik neem de minister serieus en ik vind dat wij dit ideale moment moeten benutten om van hem te horen wat zijn inzet is. Ik hoef de eindschikking niet van hem te horen, want die wacht ik wel af. Er leven grote zorgen in de samenleving over het onderwijs en de minister zou die nu kunnen wegnemen.

Minister **Plasterk**: Ik heb hier al antwoord op gegeven. Het getuigt van een gebrek aan constitutioneel besef om te denken dat ik voorafgaand aan het kabinetsberaad met de Kamer mijn inzet ga bespreken. Ik pieker daar niet over. U kunt uw vragen nog drie keer herhalen, maar ik zal ze niet beantwoorden. U zult overigens ook geen van

mijn collega's bereid vinden om dat wel te doen voor Volksgezondheid, duurzaamheid of enig ander pakket.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik vind het betreurenswaardig dat de minister naar de Kamer komt zonder een antwoord te geven.

Minister **Plasterk**: Ik ben uitgenodigd. Ik heb dit debat niet belegd. De Kamer heeft gevraagd om een spoeddebat.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het is geheel aan mij om vast te stellen dat de minister niet ingaat op de wens van de Kamer om opheldering te verschaffen. In mijn termijn heb ik twee vragen gesteld en ik neem aan dat de minister daarop kan antwoorden omdat dit het ideale moment is met het oog op de voorbereiding van de Voorjaarsnota. Wellicht heeft hij de cijfers waarom ik heb gevraagd in zijn tas zitten.

Minister **Plasterk**: Dit is een aanname.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ben ook sprakeloos. Wij zijn hier niet omdat de werkgevers een brandbrief hebben geschreven, maar wij zijn hier vanwege het crisispakket van dit kabinet. De gevolgen daarvan voor het onderwijs kunnen nog wel eens heftig zijn. Ik heb al gewezen op een bezuiniging van 8,7 mld. Volgens mij moeten alle departementen eerlijk de pijn verdelen. Dat betekent dus dat ook op het onderwijs zal worden bezuinigd, tenzij de minister zegt: wij gaan het onderwijs uitzonderen. Dat doet hij echter niet. Gaat deze minister de geschiedenis in als de zoveelste minister die gaat bezuinigen op het onderwijs?

Minister **Plasterk**: Er wordt niet bezuinigd op het onderwijs. Het budget voor OCW is volgend begrotingsjaar groter dan dit jaar en voor 2010 is het nog weer groter.

Voorzitter. Ik ben dus niet van plan om vooruit te lopen op de besluitvorming over de Voorjaarsnota. Uit de procedurevergadering heb ik begrepen dat wij hier spreken naar aanleiding van de brandbrief van de onderwijskoepels over eventuele gevolgen van het crisispakket voor het onderwijs. De commissie heeft hierover een hoorzitting gehouden en naar aanleiding daarvan heeft de Kamer mij uitgenodigd om hierover met haar te spreken. En dat doen wij nu.

De heer Dibi had het over een belofte die wordt omgezet in een dreiging. Hij vroeg zich af hoe het in godsnaam mogelijk is dat wij hier nu staan. Het verschil met een jaar geleden is dat de wereld in een diepe economische crisis terecht is gekomen. In Ierland wordt de krimp zelfs op 8% geraamd. Die crisis heeft ook gevolgen voor de rijksbegroting en die zijn verwerkt in het crisispakket dat de Kamer eerder met de minister-president en de minister van Financiën heeft besproken. De precieze weerslag daarvan krijgt de Kamer bij Voorjaarsnota. Dan kan de Kamer ook bepalen of zij het daarmee eens is.

Een belangrijk punt zijn de ramingen van de studentenaantallen. Ik stel allereerst vast dat de ramingen voor dit jaar zijn meegevallen. De ramingen voor 2009 worden verdisconteerd en op de ramingen voor 2010 komen wij terug bij de Voorjaarsnota van volgend jaar. Ik heb zeer wel verstaan de zorgen die

Plasterk

leven in het veld, zoals in de mbo-sector. Ik ben dan ook blij dat in het crisispakket van het kabinet behoorlijk wordt uitpakket voor het onderwijs en met name voor het mbo. Van het pakket van 250 mln. moet de invulling overigens nog tot stand worden gebracht. Dat geld staat op de zogenoemde aanvullende post bij de minister van Financiën. Wij moeten daarvoor voorstellen indienen – het werkt als een fonds – en de minister keert uit als de voorstellen aan de criteria voldoen. Maar het signaal dat daarin het verwerken van de leerlingenramingen een significante rol moet spelen, is zeer wel gehoord. Daarnaast is er nog de post "jeugdwerkloosheid" waarover ook SZW en Jeugd en Gezin zullen meedelen. Ik kan mij voorstellen dat ook in dat kader aandacht wordt besteed aan de gevolgen die de crisis voor de mbo-sector heeft en dat voorstellen nodig zijn om de noden geheel of gedeeltelijk te lenigen. Ik denk dus dat ik de vraag van mevrouw Besselink positief kan beantwoorden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik stel nogmaals een vraag over het crisispakket van uw kabinet. Daarin staat een voorjaarstaakstelling van 3,7 mld. in 2011, een bezuiniging op lonen en uitkeringen in de collectieve sector van 3,2 mld. in 2011 en een taakstellende tekortreductie op de post overig van 1,8 mld. in 2011. Zoals het er nu naar uitziet, moet u daar ook aan meebetalen. Mijn vraag aan u is: betekent dit dat er bezuinigd gaat worden op het onderwijs? Gaat u dat accepteren of gaat u tegen minister Bos van Financiën zeggen: dat maak ik niet mee? Gaat u zeggen: ik zal niet toestaan dat wij in deze tijd van crisis, waarin wij juist het onderwijs nodig hebben om uit de crisis te komen, gaan bezuinigen op onderwijs? Dat gaat u toch niet meemaken?

Minister **Plasterk**: Ik loop op geen enkele manier vooruit op besluitvorming die nog moet plaatsvinden. In het crisispakket is ook een voorwaardelijke aanvang in 2011 van het herstel van de overheidsfinanciën opgenomen. Er is een taakstellend bedrag opgenomen van 1,8 mld. Als u mij vraagt of ik kan uitsluiten dat ook maar enig deel daarvan landt binnen de begroting van het departement van OCW, is het antwoord: nee. Dat lijkt mij ook niet redelijk, want het gaat om een bedrag met een omvang van 30 mld. Dat is een aanmerkelijk deel van de overheidsfinanciën. Om iets daarvan integraal uit te sluiten lijkt mij niet redelijk, maar verder ga ik er niet op in.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het lijkt mij juist heel redelijk dat u tegen de minister van Financiën en tegen de andere vicepremier en tegen de minister-president zegt dat het onderwijs uitgesloten moet zijn en dat heel goed is uit te leggen dat het wel binnen andere departementen gezocht gaat worden, maar niet binnen het departement van onderwijs, omdat wij juist het onderwijs nodig hebben om uit deze crisis te komen en om als Nederland sterker te worden. Die opmerking wilde ik gemaakt hebben.

Dan over de mbo-leerlingen. Garandeert u ook dat er wordt geïnvesteerd in alle extra leerlingen in het mbo? U zegt dat u de zorgen van de MBO Raad hebt gehoord en dat u die begrijpt. Komt u er ook aan tegemoet? Zegt u ook dat u, als er meer leerlingen in het mbo terechtkomen, daaraan meebetaalt?

Minister **Plasterk**: Voor het jaar 2009 wordt elke leerling bekostigd. Voor 2010 is er bij de Voorjaarsnota een nieuw moment om te bezien wat de stand van zaken is, maar ik heb u al wel aangegeven dat in het crisispakket wordt uitpakket op een aantal grote posten, die met name voor de mbo-sector van belang zijn.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U zei zojuist in antwoord op een eerdere vraag van mijn collega: er wordt niet bezuinigd op onderwijs. Klopt dat?

Minister **Plasterk**: Er wordt niet bezuinigd op onderwijs? Nee. In antwoord op de vraag: "kunt u uitsluiten dat van de 1,8 mld in 2011 ook maar iets landt binnen het departement van OCW?" heb ik gezegd: nee, dat kan ik niet uitsluiten. Maar misschien was de dubbele ontkenning lastig. Wij hebben een begroting van 30 mld. Ook voor volksgezondheid, duurzaamheid en een aantal andere terreinen zal de crisis op een gegeven moment consequenties hebben. Dat zou voor een deel ook het geval kunnen zijn voor OCW.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): In antwoord op een eerdere vraag heeft u gezegd – wij kunnen het nalezen in het stenogram: er wordt niet bezuinigd op onderwijs. Dat was heel heldere taal. Ik vraag mij af: waarom hebt u dat niet in uw brief geschreven? Daarmee zou u alle zorgen wegnemen, bij de scholen en bij de leraren, in de trant van: de minister van onderwijs zegt luid en duidelijk: er wordt niet bezuinigd op onderwijs. Dan hebben wij heldere taal. Nu zegt u weer: ik kan het niet uitsluiten, want de crisis zorgt ervoor dat wij overal moeten gaan kijken waar er bezuinigd kan worden, dus ook bij onderwijs. Mijn stelling is: het onderwijs is niet schuldig aan de crisis, dus u moet het onderwijs ook niet laten opdraaien voor de crisis. Dat zou heldere taal zijn.

Minister **Plasterk**: Ik heb gezegd dat de begroting van OCW voor 2010 groter is dan die voor 2009, en die van 2009 is groter dan die voor 2008. Dat is wat ik heb gezegd, dus u moet mij niet fout citeren. Het argument dat iedereen die geen schuld heeft aan deze wereldwijde economische crisis vanuit zijn departement niet zou moeten bijdragen aan het weer op orde brengen van de overheidsfinanciën verwerp ik. Ik denk dat mijn collega Cramer ook niet verantwoordelijk is voor de crisis, en dat geldt ook voor mijn collega Klink. De logica van die redenering ontgaat mij.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het kabinet moet gewoon handig gaan bekijken waar het geld kan worden weggehaald. De SP heeft daar ook voorstellen voor gedaan. Wij hebben altijd gezegd: een beter Nederland voor hetzelfde geld. Daar kun je voorstellen voor doen, op het gebied van de hypotheekrenteaftrek, de bureaucratie et cetera. Maar u zegt: nee hoor, ik ga bij onderwijs ook kijken als het nodig is dat daar bezuinigd gaat worden. Dat is wat wij nu juist niet willen, want onderwijs is te belangrijk. Daar moet je niet op bezuinigen. Ik stel helaas vast dat u dit nu niet uitsluit. Daarmee blijven de zorgen in het onderwijs bestaan.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Ik ben hier niet gekomen om uitsluitend te geven over besluiten die nog genomen moeten worden door het kabinet. Dat was ook mijn eerste zin. Ik dacht namelijk: laat ik daar geen verkeerde

Plasterk

verwachtingen over scheppen, anders gaan wij hier een verkeerd debat voeren. Zodra wij een voorstel hebben, leggen wij dat aan uw Kamer voor. Dat lijkt mij het juiste moment om daar met de Kamer over te spreken.

Diverse sprekers hebben het onderwerp van de cao aan de orde gesteld. Dat is inderdaad in eerste instantie een verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers, zoals de heer Bosma en anderen betoogden. Dat is ook zo. Voor dit jaar en voor volgend jaar geldt het referentiesysteem. Dat betekent voor dit jaar dat instellingen vergoedingen krijgen in de orde van grootte van wat zij nodig hebben. Het zal misschien iets schelen, maar dat zijn normale afwijkingen die van jaar op jaar kunnen optreden. Wat uiteindelijk de situatie zal zijn volgend jaar, hangt er ook van af wat de ontwikkelingen in de markt zullen zijn. Daar loop ik niet op vooruit.

Ten slotte geldt hetzelfde voor de pensioenproblematiek. Die speelt rijksbreed en niet alleen in het onderwijs. De eerste woordvoerder op dat punt vanuit het kabinet is de minister van BZK. Ook daarvoor geldt dat de problematiek die in de toekomst zou kunnen ontstaan, afhangt van de premieontwikkeling in de marktsector. Dat is immers de basis waarop de referentiesystematiek werkt.

Met die paar algemene opmerkingen probeer ik toe te komen aan de specifieke vragen die door de leden van uw Kamer zijn gesteld. De vragen van de heer Dibi heb ik in het algemene deel beantwoord. De heer Jasper van Dijk vroeg naar de invulling van de plannen rondom de OESO-norm. Ik dacht dat al eerder tegen uw Kamer was gezegd dat ik die bij de Miljoenennota aan u zal voorleggen, samen met de collega's uit het kabinet. De heer Van Dijk meldde eveneens zijn voorkeur om de raden op te heffen, de HBO-raad en de MBO Raad. Ik ben daar niet voor. Ik dacht ook niet dat daar op dit moment een Kamermeerderheid voor te vinden is.

Mevrouw Dezentjé vroeg naar de raming voor 2010. Daar heb ik op geantwoord. De heer Jan Jacob van Dijk dank ik voor zijn steun. Ik ben het met de lijn van zijn betoog eens. Dat gold op onderdelen ook voor het betoog van de heer Bosma. De heer Cramer vroeg naar de leerlingenramingen en of ik de omvang daarvan onderschrijf die de HBO-raad voorziet. Het vaststellen van de leerlingenraming is altijd een heel complex proces, waarbij demografie en gedragseffecten een rol spelen. De economie speelt natuurlijk eveneens een rol. Ik denk niet dat wij in het komende cursusjaar die 35.000 extra deelnemers zullen krijgen. In onze ervaring loopt het ook altijd iets achter bij de situatie in de markt. Het moment waarop wij dat nauwkeuriger kunnen bezien, is in de telling die per 1 oktober 2009 komt. Dan kunnen wij zien wat de stand van zaken is en die zal consequenties hebben voor het jaar 2011.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Uiteraard snap ik het antwoord over de demografische ontwikkelingen, maar dat is business as usual. Daar heeft de minister ieder jaar mee te maken. In deze discussie gaat het specifiek om de vraag of het niet logisch zou zijn dat mensen als gevolg van de recessie – men vindt misschien moeilijker een baan – langer blijven, met als gevolg een grotere toestroom of een langer verblijf. Dan nemen die aantallen toe. Er wordt een beetje mee geschermd of het nu deze getallen zijn of niet. Mijn vraag aan de minister was of hij er nog even op kan

ingaan hoe hij dat vanuit het ministerie en vanuit zijn functie ziet.

Minister **Plasterk**: U hebt gelijk. Ik denk dat er een correlatie is tussen de werkloosheid en de leerlingenraming. Ik heb dat ook mooi laten uitzetten in een grafiek over de laatste 30 jaar. Dan zie je dat het een inderdaad vrij nauw op het ander volgt. De omvang daarvan is nog even onzeker, evenals de omvang van de werkloosheid nog even onzeker is. In die zin kan ik nu niet voorzien wat het voor volgend jaar of het jaar daarna gaat betekenen, maar de zorg dat de economische crisis consequenties zou kunnen hebben voor de leerlingenraming, die deel ik. Daarom denk ik dat wij in ieder geval voor de komende twee jaar met het crisispakket redelijk uit de voeten kunnen en uiteindelijk dan ook een helderder beeld zullen hebben in de toekomst van hoe de ramingen zich dan zullen ontwikkelen.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Nog even een aanvulling daarop. Ik snap wat de minister zegt. Hij geeft aan dat de grafiek laat zien dat er sprake is van oorzaak en gevolg in dezen. Zou het mogelijk zijn om in de Voorjaarsnota, aan de hand van scenario's van economische groei en ontwikkeling van de werkloosheid, al wat vooruit te kijken en een indicatie neer te leggen van de verwachtingen? Al was het maar dat de minister in het kader van "regeren is vooruitzien" zou proberen te bekijken wat er op ons af zou kunnen komen.

Minister **Plasterk**: Zoals ik al zei, verwacht ik dat in het cursusjaar 2009-2010 het conjuncturele effect nog betrekkelijk gering zal zijn en dat het daarna zal toenemen. De teldatum van 1 oktober 2009 zal ons een eerste beeld geven van het begin van de curve. Ik verwacht dat die naderhand nog verder omhoog zal gaan. Ik denk niet dat ik daar bij de Voorjaarsnota een nauwkeuriger schatting van kan leveren dan ik dat nu kan.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Ik denk dat wij langs elkaar heen praten. De minister antwoordt in reactie op mijn vraag dat hij de zaak gaat bekijken aan de hand van de gegevens van de teldatum. Hij gaf eerder aan dat er een grafiek is te maken op basis van een correlatie vanuit het verleden. Die zou je nu kunnen loslaten en je zou scenariogewijs vooruit kunnen kijken. Met een teldatum in de hand heb je meteen een referentie of het zich inderdaad op een bepaalde wijze gaat ontwikkelen. Dan sta je steviger voor je beleid dan wanneer je maar afwacht wat er gaat gebeuren en vervolgens ook gaat tellen.

Minister **Plasterk**: Ik bedoel wat de heer Cramer zegt. Met de gegevens van de teldatum van dit jaar in de hand kunnen wij een wat nauwkeuriger prognose maken van wat in de toekomst gaat gebeuren. Ik zeg dus niet dat wij alleen maar terugkijken en achteraf gaan constateren. Ik ben het er dus mee eens dat wij zo goed mogelijk vooruit moeten kijken. De Voorjaarsnota van het volgende jaar biedt de gelegenheid te bekijken wat de consequenties daarvan zijn.

Op de vraag van mevrouw Besselink over de inzet van de middelen in het onderwijs heb ik al antwoord gegeven. Formeel is de gang van zaken dat bij de minister van Financiën voorstellen zullen worden

Plasterk

ingediend voor alle onderdelen van het crisispakket, waarna de middelen zullen worden toegekend en kunnen worden uitgegeven.

In het algemene deel ben ik al ingegaan op de vragen van de heer Pechtold naar de garanties en zekerheden van dit moment.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter! Mooi die OESO-ambitie, maar ik zou willen dat de minister in het hier en nu leeft. Het hier en nu is een somber beeld. De conclusie die ik uit dit debat trek, is dat de minister van Onderwijs niet kan uitsluiten dat er in het onderwijs ingrijpend bezuinigd zal worden. Zeker in deze tijden is dat teleurstellend.

Toch heb ik de hoop dat wij iets uit dit debat kunnen halen. De minister kan geen keiharde garantie geven dat er niet op het onderwijs bezuinigd wordt. Maar vindt de minister met GroenLinks dat bij bezuinigingen het onderwijs eigenlijk een voorkeursbehandeling verdient, als je dat vergelijkt met andere willekeurige departementen? Vindt de minister dus ook dat, wanneer de minister van Financiën gaat bekijken waar geld vandaan moet komen, het onderwijs wat meer moet worden ontzien dan de andere departementen, juist omdat wij in deze tijden het onderwijs nodig hebben om als land sterker te worden?

Ik dien daarover de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat we juist nu moeten investeren in onderwijs;

verzoekt de regering, tegenvallers op de begroting van het ministerie van OCW niet voor rekening te laten van de minister van OCW maar te zien als een kabinetsprobleem,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Dibi, Pechtold en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 46 (31070).

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wat betekent deze motie, mijnheer Dibi?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat heb ik al uitgelegd bij de toelichting op de motie, maar ik wil het nog een keer doen.

GroenLinks stelt, in tegenstelling tot het CDA, vast dat mogelijk ernstig bezuinigd gaat worden op het onderwijs. Dat vinden wij, in tegenstelling tot het CDA, een ernstig probleem. Wij vinden dat het kabinet, als het op zoek gaat naar geld, het onderwijs meer moet ontzien dan het andere willekeurige departementen ontziet. De minister moet dus een beetje de andere kant opkijken, als het gaat om de onderwijsbegroting.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Als ik de tekst van de motie goed heb gehoord, zou er helemaal niets mogen gebeuren op het terrein van het ministerie van Onderwijs.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wij zouden inderdaad het liefst zien dat er op onderwijs niets zou worden bezuinigd. GroenLinks voert kwaliteitsoppositie en wil, als er dan toch iets moet gebeuren, graag meedenken met het kabinet. Er zijn in het onderwijs posten als gratis schoolboeken en maatschappelijke stages, maar er zijn ook de salarissen van bestuurders, die nog steeds weigeren om, net als ieder ander in het voortgezet onderwijs, een normaal salaris te ontvangen. Er zijn reserves van basisscholen en van middelbare scholen. Er zijn posten waar je wel geld vandaan kunt halen als het moet, maar niet het primaire proces, dus niet de klas, de leerlingen en de leraren. Wij willen dat dat uitgesloten wordt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Met andere woorden, u ontzenuwt uw eigen motie nu al doordat u er een heel andere interpretatie aan geeft dan wat erin staat.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ontzenuw helemaal niets. Wat wij zeggen, is dat het departement van OCW moet worden ontzien bij de bezuinigingen, het liefst helemaal en als het niet anders kan, dan meer dan andere departementen. Ik wil namelijk zaken doen, ik wil proberen iets te bereiken. Ik zie dat u niet bereid bent om als coalitie met de oppositie gezamenlijk op te trekken en ervoor te zorgen dat er niet bezuinigd wordt op het onderwijs. Soms moet je dan compromissen sluiten. Ik hoop dat u daarvoor openstaat.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Nu hoopte ik zo dat ik de gezamenlijke strijd met de heer Dibi kon voeren om de topsalarissen aan te pakken, maar met zijn motie blokkeert hij deze weg.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Hoezo?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij mogen niet meer bezuinigen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind het toch wel bijzonder dat wij een debat voeren over bezuinigingen in het onderwijs en dat de coalitiepartijen geen van alle eisen van het kabinet dat het onderwijs wordt ontzien. Ik probeer mee te denken en ik wijs erop dat er bestuurders zijn, bijvoorbeeld in het voortgezet onderwijs, die ontzettend veel geld verdienen, soms meer dan de minister-president, en dat je daar dus best wel wat geld kunt halen. Dan zegt u dat wij daarop geen zaken kunnen doen. Volgens mij hebben wij daarop al in het verleden zaken gedaan. Wij hebben onlangs nog een debat hierover gevoerd. Toen zijn wij als coalitie en oppositie gezamenlijk opgetrokken. Dus ik hoop niet dat u ook meewerkt aan het creëren van een mistgordijn in dit debat. Er wordt misschien bezuinigd op het onderwijs. Ik zou ook in uw inbreng willen horen wat u daarvan vindt.

Tot slot dien ik nog twee moties in.

Mevrouw Besselink (PvdA)

© M. Sablerolle – Gouda

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat we alles op alles moeten zetten om leerlingen (langer) op school te houden en dat vanwege de crisis met name op het mbo meer leerlingen zullen toestromen;

verzoekt de regering, te bevorderen dat alle extra leerlingen worden gecompenseerd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Dibi, Pechtold en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 47 (31070).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat we alles op alles moeten zetten om leerlingen (langer) op school te houden en dat we dus juist nu moeten investeren in onderwijs;

verzoekt de regering, te garanderen dat er niet wordt bezuinigd op het primaire proces in het onderwijs,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Dibi, Pechtold en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 48 (31070).

□

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik concludeer dat de minister vaag blijft en nietszeggend. Hij gaat vandaag niet staan voor het onderwijs, hij wil niet garanderen dat er niet wordt bezuinigd op onderwijs. Het blijft dus mogelijk dat er op de scholen wordt bezuinigd. Daarom steun ik de moties van de heer Dibi om bezuinigingen op het onderwijs te voorkomen.

Ik kom bij de werkgevers en de raden. Het punt is dat er nu veel vragen bestaan op de scholen over de besteding van het budget. Wij weten dat scholen veel reserves en eigen vermogen hebben. Als ik de minister nu vraag of hij dat geld maximaal in het klaslokaal kan besteden, zegt hij dat de schoolbesturen daar in eerste instantie verantwoordelijk voor zijn. Dat wekt ergernis bij leraren. Ik vind dat het budget maximaal moet worden besteed in het schoollokaal. Daarom zeg ik tegen de minister: u bent de minister, u bent daarvoor verantwoordelijk, ga daar pal voor staan!

□

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de minister hartelijk voor de antwoorden. In tegenstelling tot wat ik wel bij andere collega's hoor, beluister ik toch wel enige empathie bij de minister voor de zorgen die er in de Kamer leven. Je kunt er altijd over discussiëren hoe ruimhartig dat was, maar ik heb hem toch wel goed verstaan.

De ChristenUnie steunt de minister er in dat nu eerst de resultaten van de Voorjaarsnota op tafel moeten komen en dat vervolgens het inhoudelijke debat verder moet worden gevoerd. Ook zijn wij het met de minister eens dat het belangrijk is welke keuzes de sociale partners maken voor de uiteindelijke omvang voor 2010 en volgende jaren.

Met betrekking tot de leerlingenaantallen meen ik dat de minister en ik elkaar niet helemaal goed verstaan hebben in met name het laatste deel van het interruptie-debat. De minister zei opnieuw dat hij de cijfers op basis van de nieuwe teldatum gebruikt om dan te komen tot een vooruitblik. Mijn bedoeling is juist dat je eigenlijk op basis van de historische gegevens vooruitblijkt en dan de teldatum als toetsingsinstrument gebruikt om na te gaan in hoeverre die historische lijn op basis van de nieuwe situatie aangepast moet worden. Mijn verzoek aan de minister is dan ook om toe te zeggen dat wij bij Voorjaarsnota een eerste vooruitblik krijgen die wij later kunnen toetsen.

□

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Voor ons is de ambitie die deze minister uitstraalt helder. Ik dank hem ook voor zijn toezeggingen over het mbo. De zorg op dat punt heeft hij wat mij betreft helder overgebracht, waarbij hij duidelijk heeft aangegeven er oog voor te hebben. Ik wens hem veel succes in zijn strijd om ervoor te zorgen dat er een goed plan komt met het daarvoor beschikbare geld.

De verwarring over de brief van de koepels is een beetje overgeslagen naar een deel van de oppositie. Er zijn grote woorden gesproken over mogelijke bezuinigingen en eventuele tegenvallers. Ik constateer dat dit

Besselink

kabinet vooral investeringen doet in het onderwijs en ambitie toont. Waar wij over mogelijke tegenvallers hebben gesproken, hebben wij feitelijke investeringen gezien.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Waar is toch die vrolijke man? Waar is dat enthousiasme en die ambitie van twee jaar geleden van die minister die het daarvoor altijd beter wist, die in de columns altijd vlijmscherp wist aan te geven hoe anderen het fout deden? Die man is verdwenen! Terecht mag de Kamer vragen aan een minister die geen geld had bij de start en voor een groot deel het plan leraar uit zijn eigen begroting moest betalen, hoe het zit. Als de minister zegt dat de OESO-norm in 2015 gehaald wordt, is het terecht dat de Kamer vraagt hoe hij dat denkt te financieren. Ik zou zeggen: kom naar zo'n spoeddebat, toon de Stan Huygensblik, straal vrolijkheid uit! Wij hebben hier die helderheid waarom ik vroeg niet gekregen. Wij gaan die wel vragen middels een motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat investeringen in onderwijs, kennis en innovatie van groot belang zijn voor versterking van onze economische structuur;

overwegende de plannen van het kabinet om de investeringen in onderwijs, kennis en innovatie te verhogen tot ten minste het gemiddelde niveau van de investeringen in de OESO-lidstaten;

verzoekt de regering, een financiële uitwerking van deze investeringsplannen voor onderwijs, kennis en innovatie op te nemen in de begrotingen, startend in 2010,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Pechtold. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 49 (31070).

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik ken de heer Pechtold als een zeer heldere en duidelijke man die niet van verwarring houdt. Ik ga er dan ook van uit dat hij nu de verwarring gaat wegnemen die hij zelf creëert door te zeggen dat dit kabinet is begonnen zonder extra middelen voor onderwijs. Volgens mij kunnen wij feitelijk constateren dat dit kabinet met een extra investering voor onderwijs is begonnen.

De heer **Pechtold** (D66): Spoeddebatten, ik kom er niet graag, u komt er niet graag, maar wij hebben er toch al heel veel gehad over het plan leraar. U kunt niet ontkennen dat dit plan voor een groot deel is gefinancierd uit onderwijsgeld. Er ligt een Kennisinvesteringsagenda. Dit land wil uit een crisis komen. Er ligt een kennisinvestering van 6 mld. onder leiding van de

premier te wachten, te verstoffen en te vergelen. Er wordt wat gekrabbeld in begrotingen en er wordt niet hervormd. Dit wordt niet overstege door te zeggen: dit land wil kennis hebben. Op deze manier gaan wij de Lissabondoelstellingen niet halen in 2010. De OESO-normen zijn verdwenen achter de horizon van het volgend-volgend kabinet. En dus zal ik in ieder debat hier aangeven dat wat u uittrekt voor onderwijs, te weinig is.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik vind het niet correct om 1 mld. aan investeringen tot nul te reduceren. Ik vraag de heer Pechtold op welke punten hij het beter zou willen doen dan hetgeen dit kabinet ambieert. Toen hij er zelf over ging, heeft hij het ook niet georganiseerd. Maar toen had hij het moeten doen. Hij moet dus nu geen grote woorden over vroeger en over de toekomst gebruiken. Ik had gehoopt dat hij destijds meer ambitie had laten zien, want wij hadden deze debatten dan wellicht niet hoeven te voeren.

De heer **Pechtold** (D66): Ik doe een laatste poging om elkaar te overtuigen en elkaar te vinden in het gezamenlijk streven naar onderwijs. In tijden dat het niet zo gemakkelijk was, zijn onder onze verantwoordelijkheid toch vele honderden miljoenen naar het onderwijs gegaan. Ik had gehoopt dat die stijgende lijn, die mede door voorstellen van D66 is ingezet, weer omhoog gaat. Wij zullen elkaar waarschijnlijk weer bij de behandeling van de Voorjaarsnota zien. Dan zullen wij eens stevig bekijken of de minister van OCW de vrolijke blik weer heeft en of hij dat geld inderdaad bij collega Bos heeft weggehaald.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik constateer dat in de tijd waarover de heer Pechtold het nu heeft, er 250 mln. is geïnvesteerd. Op dit moment wordt 1 mld. geïnvesteerd. Ik kan rekenen: volgens mij is 1 mld. echt meer.

De heer **Pechtold** (D66): Bij aanvang was direct sprake van 700 mln. Ik kan mij nog herinneren dat destijds rond Pasen 250 mln. voor de vmbo-scholen en nog eens 200 mln. voor het wegwerken van achterstanden werd uitgetrokken. Ik ben er trots op dat in die periode de trend voor meer geld is gezet. Bij de start van dit kabinet zijn echter ambities verdwenen.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw Dezentjé Hamming-Bluemink. De spanning is inmiddels opgevoerd.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. De verwachtingen zijn nu inderdaad hooggespannen.

Dit is een debat over een heel belangrijk onderwerp, waaraan je een gevoel overhoudt dat het een "kluitje in het riet"-debat is. Ik ben in elk geval geen steek wijzer geworden. Misschien had ik te hoge verwachtingen, maar dit is toch jammer. Ik heb er toch behoefte aan om van een aantal dingen beter op de hoogte te zijn. Daarom dien ik de volgende motie in.

Dezentjé Hamming-Bluemink

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering weigert in te gaan op de consequenties van het crisispakket voor het onderwijs;

overwegende dat ofwel het onderwijs geraakt wordt door de crisismaatregelen, ofwel de overheidsfinanciën nog minder rooskleurig zijn dan is voorgespiegeld;

verzoekt de regering, zo snel mogelijk, ruim voor de Voorjaarsnota, een doorrekening te maken van de gevolgen van de crisismaatregelen vanuit verschillende groeiscenario's, en daarbij de mogelijke gevolgen voor het onderwijs in kaart te brengen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dezentjé Hamming-Bluemink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 50 (31070).

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik vertrouw erop dat deze motie op brede steun van de Kamer kan rekenen.

De **voorzitter**: De minister heeft de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink op stuk nr. 50 nog niet ontvangen, maar hij wil toch met zijn inbreng beginnen.

□

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Laat ik mij allereerst beperken tot de eerste vier moties: de moties-Dibi c.s. op stukken nrs. 46, 47 en 48 en de motie-Pechtold op stuk nr. 49. Met deze moties wordt beoogd om mij in enigerlei vorm te steunen in het beraad dat nog in de boezem van het kabinet plaatsvindt. Ik heb zonet al benadrukt dat de Kamer mij heeft willen steunen in het voorkomen van het snijden in de studiefinanciering en in het actieplan leraren, dat overigens door mijzelf is opgesteld. Bij die gelegenheid heb ik gezegd dat ik het niet juist vind om via de Tweede Kamer met mijn collega-ministers te onderhandelen. Ik zou het ook niet op prijs als de minister van VWS zich door allerlei moties van de betreffende woordvoerders liet steunen en daarmee bij het overleg van het kabinet zou komen. Ook hebben de moties potentieel consequenties voor het budget. Daarom ontraad ik de aanneming ervan.

Als ik zo direct de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink op stuk nr. 50 heb gekregen, kom ik daarop terug.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind het heel jammer, alhoewel ik het wel enigszins begrijp. Daarom vraag ik u niet om een keiharde garantie dat er niet op onderwijs zal worden bezuinigd. Eigenlijk hebt u al gezegd dat dit wel zal gebeuren. Vindt u dat, wanneer de minister van Financiën bij alle departementen naar geld gaat zoeken, juist het onderwijs meer moet worden ontzien dan andere willekeurige departementen? Onderwijs is immers juist zo belangrijk in tijden van crisis.

Minister **Plasterk**: Natuurlijk zet ik mij keihard in voor het belang van goed onderwijs, want daarvoor ben ik. Ik doe dit echter op de plek waar dit hoort: in de boezem van het kabinet. De reden waarom ik de moties ontraad en de reden waarom ik het debat met de heer Pechtold en anderen op dit punt prematuur heb genoemd, is niet dat ik niet het grote belang van het onderwijs zie. Absoluut niet! Daar zit ik voor, daar zit ik de hele dag voor. Dit is echter niet de plek om zaken te doen over allocatiebeslissingen, waarbij het erom gaat of het geld naar duurzaamheid, naar volksgezondheid of naar onderwijs gaat.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dit is niet uw probleem, dit is geen kabinetsprobleem, dit is een maatschappelijk probleem. Als er bezuinigd gaat worden op het onderwijs dan zal het iedereen in Nederland raken, zeker ook toekomstige generaties. Ik zou willen dat u ons als bondgenoten ziet, ook de onderwijsorganisaties die misschien niet alles juist op een rijtje hadden maar die zich zorgen maken over de bezuinigingen. Ook die moet u zien als bondgenoten in uw strijd in de ministerraad om ervoor te zorgen dat het onderwijs wordt ontzien. Ik zou graag zien dat u die handreiking aanvaardt in plaats van dat u ons van u afduwt en zegt: waar bemoeit u zich mee? Wij hebben alle recht om ons te bemoeien met wat u straks in de ministerraad gaat doen. U noemt dat de boezem van het kabinet, maar het gaat ons allemaal aan. Ik vind dat u erg formeel en zakelijk bent in deze discussie, terwijl u dat niet altijd bent. Ik zou nog wat meer van u willen horen over uw inzet.

Minister **Plasterk**: Ik heb dat bijvoorbeeld in antwoord op vragen van mevrouw Besselink aangegeven. Ik heb gezegd dat ik de zorgen van de koepels in mijn oren geknoopt heb. Meer kunt u van mij op dit moment niet vragen. Ik denk dat wij die strijd niet alleen in het kabinet moeten voeren, want daar zitten geen bad guys, daar zitten ook alleen maar good guys. Wij zullen er met zijn allen voor moeten zorgen dat wij dit land door een diepe economische crisis heen koersen, zodanig dat wij aan de ene kant de overheidsfinanciën op orde houden – want niemand heeft er iets aan om de schulden naar de toekomst te schuiven – en aan de andere kant voorkomen dat er onherstelbare schade optreedt. Daar sta ik voor. U kunt erop rekenen dat ik, gegeven de crisis, ervoor zal zorgen dat ik op het gebied van het onderwijs, en overigens ook op de andere beleidsterreinen die onder mijn verantwoordelijkheid vallen, zo goed mogelijk perspectief bied in de toekomst. Het is echter wel een ernstige crisis en daarom vind ik dat niemand zich kan veroorloven om hier in de Kamer mooi weer te spelen en te zeggen: dit terrein houden we er helemaal buiten.

Voorzitter. De heer Cramer vroeg of wij de komende teldatum niet als toetsmoment kunnen beschouwen voor eerder gemaakte prognoses, zodat je weet of die prognoses enigszins deugen. Of dat voor de behandeling van de Voorjaarsnota lukt, weet ik niet. Ik wil hem toezeggen dat ik ga proberen om samen met de MBO Raad te bezien wat er aan zinnigs te zeggen is over de leerlingenramingen, ook in de toekomst. Zodra ik daar een uitkomst van heb, laat ik dat weten.

De heer Pechtold begon weer over het feit dat ik geen columnist meer ben. Dat hoor ik al twee jaar. Ik weet dat, ik realiseer mij dat. Het was ook een mooie activiteit, maar het is niet anders, mijnheer Pechtold.

Plasterk

Evenals mevrouw Besselink weerspreek ik de uitlating dat er geen geld voor het onderwijs is bijgekomen. Dat is natuurlijk onzin. Bij de vorming van dit kabinet was er in de enveloppes 7 mld. beschikbaar. Daarvan was meer dan 2 mld. bestemd voor het onderwijs. Laten wij in ieder geval de feiten goed weergeven.

Ik meen dat ik hiermee alle punten heb besproken.

De **voorzitter**: Beschikt u al over de motie van mevrouw Dezentjé?

Minister **Plasterk**: Nee, heeft iemand die?

De **voorzitter**: De motie is u wel aangereikt, maar komt opnieuw.

Minister **Plasterk**: Nee, die motie is mij niet aangereikt, want die zou ik aan het hart drukken. Nu krijg ik haar wel aangereikt.

Voorzitter. Ik moet aanvaarding van deze motie ontraden. Wij hebben allerlei vormen van verantwoording, ook om vooruit te kijken, prognoses te maken en doorrekeningen te maken, maar om nu ruim voor de behandeling van de Voorjaarsnota – de krokussen zijn al bijna uitgebloeid – diverse groeiscenario's door te rekenen, lijkt mij niet nuttig en nodig. Daarom ontraad ik deze motie.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De minister zegt net dat hij geen columnist meer is. Dat klopt, maar ik constateerde gisteren wel dat hij fotomodel is geworden voor een bepaald dagblad. Dat vind ik uiterst dubieus, maar dat ter zijde.

De **voorzitter**: Dat is buiten de orde.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Er komt 250 mln. extra voor het mbo, onder andere voor "werkscholen". Wat zijn werkscholen?

Minister **Plasterk**: Ik heb niet gezegd dat er 250 mln. extra komt voor het mbo. Ik heb gezegd dat er 250 mln. voor het onderwijs is, dat de plannen daarvoor moeten worden ingediend en dat ik mij kan voorstellen dat het mbo een prominente rol speelt bij de toebedeling van die gelden, ook gehoord de geluiden uit het veld. Ik kan op dit moment niet overzien welke andere crisisoplossende maatregelen – daar gaat het immers om bij dit pakket – daar ook eventueel voor in aanmerking komen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): In de brief van het kabinet over het crisispakket staat dat er geld komt voor onder andere "werkscholen". Wat zijn werkscholen?

Minister **Plasterk**: Bij die scholen gaat het om het grensvlak tussen de arbeidsmarkt en het onderwijs. Als u daar meer details over wilt weten, moet u daarover spreken met de portefeuillehoudende staatssecretaris, mevrouw Van Bijsterveldt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat vind ik een vaag antwoord voor een minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De **voorzitter**: Ik dacht dat ik al "tot slot" had gezegd; ik

weet dat eigenlijk wel zeker. Ik dank de minister voor zijn antwoorden.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: De stemming over de ingediende moties vindt volgende week dinsdag plaats.

De vergadering wordt van 14.37 uur tot 15.30 uur geschorst.

Aan de orde is het **spoeddebat** over **benoeming van twee imams bij de krijgsmacht**.

De **voorzitter**: Ik heb het al met de leden besproken die aan dit debat deelnemen, maar ik wil ook vanaf deze plaats zeggen dat het hier goed gebruik is om namen van mensen in het debat te vermijden. Ik stel voor dat wij dat ook nu doen.

□

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Wij hebben nu bijna een jaar geleden al met deze staatssecretaris gesproken over het aanstellen van twee imams binnen Defensie. Het kan hem dan ook niet verbazen dat de PVV tegen de aanstelling van deze imams is. Op 22 april vorig jaar hebben wij hierover een motie ingediend die niet is aangenomen. Wij kregen enkel steun van de SGP. Ons belangrijkste argument toen was de dubbele nationaliteit van deze imams die naar onze mening een dubbele loyaliteit zou inhouden. De staatssecretaris heeft tijdens dat overleg toen duidelijk aangegeven dat deze personen grondig zouden worden gescreend en dat zij in het algemeen ook de Nederlandse waarden en normen zouden respecteren. Nu blijkt echter dat een Turkse imam is verbonden aan de organisatie Mili Gürüs, een organisatie die in Duitsland is verboden en waarvan bekend is dat zij via allerlei internationale islamitische organisaties is gelieerd aan de Moslim Broederschap. Algemeen bekend is dat deze broederschap banden heeft met Al Qaida.

Daarnaast blijkt dat de tweede imam een man is van Marokkaanse afkomst en dat hij het dragen van een burka toejuicht, hij het goedvindt dat islamitische buurtwerkers vrouwen een hand weigeren en hij ook verklaart trots te zijn op de Arabische wereld na de Arabische reactie op de Deense cartoons. Deze Marokkaanse imam heeft een overigens buitengewoon beledigend richting de minister-president geschreven artikel op Maroc.nl geplaatst, waarin hij zegt dat de christenen nog altijd in oorlog zijn met de islam en dat van een broederschap tussen christenen en moslims geen sprake kan zijn, enkel van tolerantie.

Voorzitter. Met andere woorden Defensie stelt een Turkse imam aan die verbonden is aan een in de ogen van de PVV foute organisatie en een Marokkaanse imam die aan alle kanten aangeeft, geen respect te hebben voor de Nederlandse waarden en normen, sterker nog, praat over het tolereren van christenen!

Heeft de MIVD deze personen gescreend en was men na deze screening op de hoogte van eerder genoemde feiten? Indien deze screening heeft plaatsgevonden, heeft men dan enig moment bedenkingen gehad over de aanstelling van deze beide imams? Heeft de staatssecre-